

Вашите социалноосигурителни права

във Франция

Социална Европа

Европейска комисия

Информацията, предоставена в настоящия наръчник, е подготвена и актуализирана в тясно сътрудничество с националните кореспонденти на Системата за взаимно информиране за социалната закрила (MISSOC). Повече информация за мрежата MISSOC е достъпна на адрес: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=815>

Настоящият наръчник предоставя общо описание на режима за социално осигуряване в съответните държави. Допълнителна информация можете да получите от други публикации на Системата за взаимно информиране за социалната закрила (MISSOC), които са достъпни на горепосочената интернет страница. Също можете да се свържете с компетентните органи и институции, посочени в приложение I към настоящия наръчник.

Европейската комисия и всички лица, действащи от името на Комисията, не носят отговорност за ползването на информацията, която се съдържа в настоящата публикация.

© Европейски съюз, 2011 г.

Възпроизвеждането е разрешено само при изрично споменаване на източника.

СЪДЪРЖАНИЕ

Глава I: Въведение, организация и финансиране	6
Въведение	6
Организация на социалната закрила	7
Финансиране	7
Вашето право на обезщетения за социална сигурност при преместване в рамките на Европа	8
Глава II: Здравни грижи	9
Кога имате право на здравни грижи?	9
Какво е покритието?	9
Как се осъществява достъпът до здравни грижи?	10
Вашето право на обезщетения за здравни грижи при преместване в рамките на Европа	11
Глава III: Парични обезщетения за болест	12
Кога имате право на парични обезщетения за болест?	12
Какво е покритието?	12
Как се осъществява достъпът до парични обезщетения за болест?	12
Вашето право на парични обезщетения за болест при преместване в рамките на Европа	12
Глава IV: Обезщетения за майчинство и бащинство	14
Кога имате право на обезщетения за майчинство или бащинство?	14
Какво е покритието?	14
Как се осъществява достъпът до обезщетения за майчинство и бащинство?	15
Вашето право на обезщетения за майчинство и бащинство при преместване в рамките на Европа	15
Глава V: Обезщетения за инвалидност	16
Кога имате право на обезщетения за инвалидност?	16
Какво е покритието?	16
Как се осъществява достъпът до обезщетения за инвалидност?	16
Вашето право на обезщетения за инвалидност при преместване в рамките на Европа	16
Глава VI: Пенсии и обезщетения за старост	18
Кога имате право на обезщетения за старост?	18
Какво е покритието?	18

Как се осъществява достъпът до обезщетения за старост?	19
Вашето право на обезщетения за старост при преместване в рамките на Европа	19
Глава VII: Обезщетения за преживели лица	21
Кога имате право на обезщетения за преживяло лице?	21
Какво е покритието?	21
Как се осъществява достъпът до обезщетения за преживели лица?	22
Вашето право на обезщетения за преживели лица при преместване в рамките на Европа	22
Глава VIII: Обезщетения при трудови злополуки и професионални болести 24	24
Кога имате право на обезщетения?	24
Какво е покритието?	24
Как се осъществява достъпът до обезщетения при трудови злополуки и професионални болести?	25
Вашето право на обезщетения за трудови злополуки и професионални болести при преместване в рамките на Европа	25
Глава IX: Семейни обезщетения	27
Кога имате право на семейни обезщетения?	27
Какво е покритието?	27
Как се осъществява достъпът до семейни обезщетения?	27
Вашето право на семейни обезщетения при преместване в рамките на Европа	28
Глава X: Безработица	29
Кога имате право на обезщетения за безработица?	29
Какво е покритието?	29
Как се осъществява достъпът до обезщетения за безработица?	29
Вашето право на обезщетения за безработица при преместване в рамките на Европа	29
Глава XI: Минимални средства	31
Кога имате право на обезщетения във връзка с минимални средства?	31
Какво е покритието?	32
Как се осъществява достъпът до обезщетения за минимални средства?	32
Вашето право на обезщетения за минимални средства при преместване в рамките на Европа	33
Глава XII: Дългосрочни грижи	34

Кога имате право на дългосрочни грижи?	34
Какво е покритието?	34
Как се осъществява достъпът до дългосрочни грижи?	35
Вашето право на дългосрочни грижи при преместване в рамките на Европа	35
Приложение I: Полезни адреси и интернет страници.....	37
Приложение II: Специални парични обезщетения, независещи от вноски	40

Глава I: Въведение, организация и финансиране

Въведение

Френската система за социална сигурност има пет основни компонента:

- общата схема, покриваща повечето служители и други категории лица (студенти, получатели на определени обезщетения, жители), които са се присъединили към нея през годините;
- специалните схеми за служители, някои от които покриват всички рискове, а други покриват единствено осигуряване за пенсия за старост (гражданите са покрити от общата схема за другите рискове);
- земеделската схема, която покрива всички рискове, но в две отделни направления: земеделски стопани и селскостопански работници;
- схемите за самостоятелно заети лица извън селското стопанство: три независими схеми за пенсия за старост (занаятчии, търговци и производители, както и професиите) и схема за осигуряване за болест;
- схемите за безработица и схемите за задължителна допълнителна пенсия.

Общата схема сама по себе си има четири клона:

- клон за болест, майчинство, инвалидност и смърт;
- клон за трудови злополуки и професионални болести;
- клон за пенсии за старост;
- клон за семейства.

Отделно от това съществуват допълнителни колективни схеми, както задължителни, така и доброволни. Тези схеми са специфични за отделните професии (предприятия или сектори) и основно покриват осигуряване за пенсия за старост, за болест или за инвалидност.

Отделните лица могат да се включат в частно осигуряване за допълване на тези схеми.

Как става присъединяването към схема за осигуряване

Ако работите за работодател, последният ще извърши формалностите, които са необходими за вашето присъединяване към схемите за социална сигурност, осигуряване за безработица и допълнителна пенсия. Ако сте самостоятелно заето лице, вие трябва да извършите формалностите около декларирането сами.

Жалби

В случай на спор с осигурителния фонд (*caisse*), можете да обжалвате пред апелативния съвет (*commission de recours amiable (CRA)*) на вашия осигурителен фонд. Жалбата трябва да бъде подадена в рамките на два месеца от момента на уведомяването на решението, с което не сте съгласни. Ако апелативният съвет отхвърли вашето заявление, можете да сезирате Съда по социално-осигурителни спорове (*tribunal des affaires de la sécurité sociale*) в рамките на два месеца. Ако не обжалвате в рамките на този период, решението на апелативния съвет на вашия фонд е окончателно.

Организация на социалната закрила

Схемите, споменати по-горе, са сред отговорностите на министерствата, компетентни в областта на социалната сигурност, земеделието, труда и бюджета.

Националният здравноосигурителен фонд за служители (*Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés (CNAMTS)*) ръководи първите два клона, посочени по-горе, по различни начини, както следва. На местно равнище и под контрола на CNAMTS има два вида органи, които не са свързани йерархично: фондовете за пенсионно осигуряване и здраве на работното място (*Caisses d'assurance retraite et de la santé au travail (CARSAT)*) и основните здравно-осигурителни фондове.

Клонът за пенсия за старост се ръководи от Националния осигурителен фонд за пенсия за старост (*Caisse nationale d'assurance vieillesse (CNAV)*), който е делегирал някои от своите функции на фондовете за пенсионно осигуряване и здраве на работното място (*Caisses d'assurance retraite et de la santé au travail (CARSAT)*).

Клонът за семействата се ръководи от Националния фонд за семейни обезщетения (*Caisse nationale des allocations familiales (CNAF)*), който контролира фондовете за семейни помощи.

Вноските се събират на местно равнище от Службите за събиране на вноски за социално осигуряване и семейни обезщетения (*URSSAF*). Те се контролират от органите на Централната агенция на органите за социална сигурност (*Agence centrale des organismes de sécurité sociale (ACOSS)*), чиято задача е следене на паричните потоци на всеки клон от гледна точка на разпределенията и действителното разходване по сметките.

Основаващата се на споразумения схема за осигуряване за безработица се ръководи от Националния съюз за заетост в промишлеността и търговията (*Union nationale pour l'emploi dans l'industrie et le commerce (Unedic)*), който делегира плащането на обезщетения на Службата по заетост (*Pôle emploi*), а събирането на вноски на *URSSAF*.

В допълнение към основното осигуряване за пенсия за старост има и задължителни допълнителни разходнопокривни схеми за служители, т.е. основаните на споразумения схеми, предоставяни от Асоциацията за допълнителни схеми за пенсия за лица на трудов договор (*Association des régimes de retraite complémentaire des salariés (ARRCO)*) и Общата асоциация на пенсионните институции за ръководен персонал (*Association générale des institutions de retraite des cadres (AGIRC)*). Задължителната основна и допълнителна пенсионна схема за самостоятелно заетите лица се управлява от различни фондове, а именно схемата за социална защита за самостоятелно заетите лица (*Régime social des indépendants (RSI)*), Селскостопанския социалноосигурителен взаимен фонд (*Mutualité sociale agricole (MSA)*) и Националният осигурителен фонд за старост за свободните професии (*Assurance vieillesse des professions libérales (CNAVPL)*).

Финансиране

Системата за социална сигурност се финансира от национални осигурителни вноски, плащани от служители и работодатели, и от общи данъчни приходи.

Вноски

Необходимо е да плащате социалноосигурителни вноски, изчислени като определен процент от вашите доходи. Вашият работодател приспада тези вноски от

доходите ви и ги плаща на компетентния орган, който е упълномощен да ги събира. Ако сте самостоятелно заето лице, вие сами плащате вноските, които се изчисляват на база вашите доходи от професионална дейност.

Вашето право на обезщетения за социална сигурност при преместване в рамките на Европа

Системите за социална сигурност в европейските държави са различни, поради което са създадени разпоредби на ЕС за тяхното координиране. Общи правила, гарантиращи достъп до социални обезщетения, са важни за избягване на поставянето на европейски работници и други осигурени лица в неблагоприятно положение при упражняване на тяхното право на свободно движение. Тези правила са основани на четири принципа.

- Когато се движите в рамките на Европа, вие винаги сте осигурени по законодателството на една единствена държава-членка: по правило, ако сте в активна заетост, това ще е държавата, където работите, а ако не сте в активна заетост – държавата, където пребивавате.
- Принципът на равното третиране гарантира, че вие имате същите права и задължения като гражданите на държавата, в която сте осигурени.
- При необходимост периоди на осигуряване в други държави на ЕС могат да се вземат предвид при отпускане на обезщетение.
- Парични обезщетения могат да се „пренасят“ ако живеете в държава, различна от държавата на осигуряване.

Можете да разчитате на разпоредбите на ЕС за координация на социалната сигурност в 27-те държави-членки на ЕС, Норвегия, Исландия, Лихтенщайн (ЕИП) и Швейцария (общо 31 държави).

В края на всяка глава е предоставена обща информация за разпоредбите на ЕС. Допълнителна информация относно координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване в ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария може да бъде намерена на адрес: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава II: Здравни грижи

Кога имате право на здравни грижи?

Лицата, упражняващи професионална дейност (на трудов договор или самостоятелно заети), или тези, които живеят на френска територия за постоянно и законно, и зависимите от тях лица, имат право на здравни грижи.

Критерии за отговаряне на условията

Получаването на право зависи преди всичко от професионални или подобни критерии. То е предмет на следните предпоставки: квоти за изработени часове или суми на платени вноски. Лицата, които престават да отговарят на условията за получаване на покритие по схема за социална сигурност като осигурено лице или като бенефициент, запазват правото си да получават обезщетения в натура по своята предишна схема за една година, докато отново изпълнят условията за получаване на покритие по задължителна схема.

Възможно е други лица, които членуват в общата схема въз основа на своето пребиваване, да трябва да плащат специалната вноска СМУ, в зависимост от нивото на своите доходи.

За здравни грижи общата схема покрива 85 процента от лицата, работещи в частния сектор, държавните служители и лицата, пребиваващи във Франция за постоянно и законно, и които не са осигурени с някакво покритие другаде. Обезщетенията в натура, налични за граждани по земеделската схема и схемата за самостоятелно заети лица извън селското стопанство, са равностойни на обезщетенията, налични по общата схема.

Какво е покритието?

Вие и лицата, които издържате (съпруг/съпруга, деца под 20-годишна възраст, партньор, лице на издръжка, живеещо в дома на осигуреното лице), имате право на възстановяване на разходите за здравеопазване.

Различните основни схеми покриват приблизително 75 процента от медицинските разходи на домакинството.

Определен дял от разходите остава за сметка на пациента, т.нар. съвместно плащане („*ticket modérateur*“), макар че един пациент може да бъде освободен от това в няколко случая, в частност при определени болести, изброени като изискващи продължително лечение и особено скъпа терапия. Споменатата пациентска вноска ще бъде по-висока, ако пациентите не следват т.нар. пациентска пътека (*parcours de soins*).

В допълнение към това съвместно плащане, пациентът понася няколко такси, по-специално: съвместното плащане с фиксиран размер за сериозна лекарска намеса (*forfait actes lourds*); съвместното плащане с фиксиран размер за всяка медицинска интервенция (*participation forfaitaire sur les actes médicaux*) и частичните такси (*franchise médicale*) за наркотични вещества, парамедицинска интервенция и медицински транспорт.

Допълнително покритие

Ако нямате колективно допълнително осигуряване, предоставено чрез вашия работодател/ дружество, можете да изберете допълнително осигуряване във взаимен фонд, институция за социална сигурност или застрахователно дружество, за да покриете напълно или частично тази част от разходите за здравни грижи, която не се възстановява по задължителната схема.

Ако разполагате с ограничени средства, можете да се възползвате от безплатното допълнително универсално здравно покритие (*couverture maladie universelle complémentaire*), което ще ви позволи да бъдете изцяло покрити без предварителни плащания. Накрая, ако вашите средства леко надвишават максималния праг за отговаряне на условията за получаване на такова допълнително универсално здравно покритие, можете да получите помощ за частично финансиране на допълнително покритие.

Как се осъществява достъпът до здравни грижи?

Всеки пациент на възраст над 16 години трябва да си избере личен лекар, който да надзирава полагането на грижи за неговото здраве и да координира личния му медицински картон. Тези мерки не се прилагат за деца. Лекуващият лекар може да е общопрактикуващ (GP) или специалист; той трябва просто да приеме ролята. Възможно е да смените вашия лекуващ лекар, като просто уведомите писмено здравноосигурителния фонд за това.

Лекуващият лекар поддържа медицинския картон актуален и носи отговорност за насрочване на допълнителни медицински прегледи или прехвърлянето към друг лекар – лекар за свързка – или към болнично отделение, или към друг професионалист по здравеопазване (физиотерапевт, медицинска сестра и т.н.). Ако медицинските процедури се извършват или са препоръчани от лекуващия лекар, разходите по тях ще бъдат възстановени по нормалната тарифа, все едно ви се предоставят координирани грижи.

Въпреки това, ако не сте уведомили лекуващ лекар, или ако се консултирате със специалист директно, разходите ще ви бъдат възстановени по по-ниска тарифа и сумата, която ще трябва да заплатите, ще бъде по-голяма, отколкото ако сте били пренасочени от лекуващия лекар.

При все това, в случаи на спешност, отсъствие на вашия лекуващ лекар или негов заместник, или ако сте далеч от дома, можете да се консултирате с лекар, различен от вашия лекуващ лекар. Накрая, консултациите с гинеколози, офталмолози и психиатри могат да бъдат извършвани директно, без да сте прехвърлени от лекуващия лекар. При всеки отделен случай консултираният лекар ще опише вашето специфично състояние във вашия формуляр за лечение.

Изплащане на обезщетения

Вие плащате таксите на здравния работник и представяте своята карта (*carte vitale*), която съдържа чип, удостоверяващ вашето право на обезщетения. Тя се издава на всяко лице на възраст над 16 години и съдържа всичката административна информация, необходима за възстановяването на разходите по лечение.

Това позволява формулярите за лечение да се изготвят електронно и да се изпращат директно чрез пренос на данни до вашия здравноосигурителен фонд. Тази процедура ускорява процеса на възстановяване на разходите. Ако здравният работник не разполага с оборудване за прочитане на картата, той ще изготви

формуляр за лечение на хартиен носител, който след това вие следва да препратите до вашия здравноосигурителен фонд.

Вашият здравноосигурителен фонд ще възстанови разходите по одобрената тарифа. Някои специални процедури или лечения изискват предварителното съгласие на здравноосигурителния фонд. Здравният работник ще ви уведоми, ако е необходимо да получите предварително одобрение.

Фармацевтичните продукти трябва да са предписани от лекаря. Също е възможно част от разходите (заплащане на фармацевтични продукти в полза на осигурения) да бъдат платени директно от фонда при представяне на вашата карта. В този случай сумата, която заплащате на фармацевта, е тази част от разходите, която не е покрита от вашия здравноосигурителен фонд.

Болнично лечение

Можете да бъдете настанени в болнично заведение по ваш избор, но ако то е одобрено частно заведение, което не е регулирано с договор, най-напред ще трябва да заплатите всички такси. Вашият осигурителен фонд може да ви предостави допълнителна информация.

Ако 100 процента от болничните такси са покрити, вие също ще трябва да заплатите фиксирана сума за всеки ден, който прекарате в болница или медико-социална институция (*forfait journalier*). Въпреки това, някои категории лица са освободени от плащане на тази фиксирана сума, и те включват бременни жени по време на последните четири месеца от бременността, новородени бебета, деца с увреждания, млади хора с увреждания, които посещават специализирани институции за професионално обучение или образование, лица, лекувани след трудова злополука или професионални болести, и бенефициери на универсалното здравно покритие.

Вашето право на обезщетения за здравни грижи при преместване в рамките на Европа

Ако се отседнали или пребивавате в друга държава от Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, вие и вашето семейство можете да се възползвате от услугите на общественото здравеопазване, предоставяни там. Това не означава непременно, че лечението ще бъде безплатно; това зависи от националните правила.

Ако планирате временен престой (екскурзия, бизнес пътуване и т.н.) в друга държава от ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, кандидатствайте за Европейска здравноосигурителна карта (ЕЗОК) преди заминаване. Допълнителна информация за ЕЗОК и начина на кандидатстване за такава карта е налична на адрес: <http://ehic.europa.eu>.

Ако планирате постоянно преместване в друга държава от ЕС, можете да намерите допълнителна информация за вашите права във връзка със здравеопазването на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава III: Парични обезщетения за болест

Кога имате право на парични обезщетения за болест?

Паричните обезщетения за болест (дневни помощи) се предоставят на тези лица, които са медицински удостоверени като неспособни да извършват професионална дейност. Помощите са равни на процент от загубените доходи.

Всяко лице на трудов договор има право на дневна помощ през период на неработоспособност поради болест, считано от четвъртия ден на отсъствие от работа. Безработните лица на обезщетения също могат да заявят дневна помощ. Ако загубите своето социалноосигурително покритие, вашето право на парични обезщетения за болест ще се запази за период от една година, при условие, че не сте покрити от друга задължителна схема.

Занаятчиите, търговците и производителите също имат право да получават дневна помощ в случай на болест, като предоставяните на тях обезщетения се различават леко от тези, предоставяни на лица на трудов договор.

Критерии за допустимост

Изплащането на дневната помощ е предмет на плащането на вноски или минимален период на дейност. Може да се наложи да преминете медицински преглед, организиран от вашия фонд, за да получите дневната помощ.

Какво е покритието?

Дневната помощ съответства на процент (50 или 66,66 процента в случай на бенефициери с три деца към 31-вия ден след прекратяване на работа) от вашия предишен доход (дневни доходи), вземайки предвид определени тавани.

Как се осъществява достъпът до парични обезщетения за болест?

Ако спрете да работите (първоначално заболяване или удължаване на отсъствието), вие трябва:

- да попълните формуляра, предоставен от лекаря, и
- в рамките на 48 часа трябва да изпратите първите две страници на документа до вашия здравноосигурителен фонд, а третата страница – до вашия работодател, ако сте на трудов договор.

Допълнително покритие

Ако нямате колективно допълнително осигуряване, предоставено чрез вашия работодател/ дружество, можете да изберете допълнително осигуряване във взаимен фонд, институция за социална сигурност или застрахователно дружество, за да допълните размера на дневната помощ, предоставяна по задължителната схема.

Вашето право на парични обезщетения за болест при преместване в рамките на Европа

Като общо правило, паричните обезщетения за болест (т.е. обезщетенията, предназначени по принцип да заменят доходи, които са преустановени поради

болест) винаги се изплащат според законодателството на държавата, в която сте осигурени, независимо от това къде пребивавате или сте отседнали.*

При преместване в друга държава от Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, когато трябва да бъдат изпълнени определени условия за получаване на право на обезщетения за болест, компетентната институция (т.е. институцията в държавата, в която сте осигурени) трябва да вземе предвид осигурителните периоди, периодите на пребиваване или на стаж, които сте завършили съгласно законодателството на някоя от гореспоменатите държави. По този начин се гарантира, че лицата няма да загубят своето осигурително покритие за болест, когато сменят работодателя и се преместват в друга държава.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Глава IV: Обезщетения за майчинство и бащинство

Кога имате право на обезщетения за майчинство или бащинство?

Вие (или осигуреното лице, чието осигуряване покрива и вас) трябва да сте били осигурени за поне 10 месеца преди очакваната дата на раждане и трябва да представите доказателство, че критериите за възстановяване на разходи за здравеопазване и предоставяне на дневните помощи по здравното осигуряване са изпълнени към предполагаемата дата на зачеване или при излизането в отпуск по майчинство.

Какво е покритието?

Отпускът по майчинство покрива всички разходи, свързани с бременността и раждането, и предоставя парични обезщетения по време на отпуска на майката преди и след раждането, отпуска за осиновяване на майката или бащата и отпуска по бащинство на бащата.

Осигуряването за майчинство покрива всички разходи, свързани с бременността, без прилагане на пациентска вноска (*ticket modérateur*). Обезщетенията, предоставяни на самостоятелно заети лица в селското стопанство и извън него, са идентични с тези, предоставяни по общата схема.

Здравни грижи

Вие имате право на 100-процентово покритие на разходите, свързани с бременността, раждането и последствията от тях, т.е.: медицински и фармацевтични разходи, както и разходи за болнично лечение, разходите за прегледи, предписани като част от медицинския контрол на бременността, и последствията от бременността (задължителни прегледи преди и след раждане).

Дневна помощ

Парични обезщетения се предоставят, ако сте прекратили всичката си заетост. Майката е длъжна да вземе поне осем седмици отпуск, като има право на 16 седмици (по принцип шест седмици преди раждането и десет седмици след), а при трето дете – до 26 седмици. В случай на осиновяване, отпускът може да бъде споделен между бащата и майката.

Периодът на отпуска за отглеждане на малко дете за бащата е установен на 11 последователни дни или 18 последователни дни в случай на многоплодно раждане.

Периодът на отпуска за осиновяване е установен на десет седмици или 22 седмици в случай на осиновяване на повече от едно дете.

Дневната помощ възлиза на средните дневни доходи за предходните три месеца в съответствие с максималния размер на социалното осигуряване. Размерът на дневната помощ не пада под определен минимум. Задължителните законово установени и основани на споразумения вноски и общата социална вноска се приспадат.

Самостоятелно заетите лица в селското стопанство и извън него също могат да заявят парични обезщетения във връзка с майчинство или бащинство. Тези обезщетения представляват помощи с фиксиран размер или дневни помощи.

За всички необходими формалности и документи се обръщайте към вашия здравноосигурителен фонд и фонд за семейни помощи. Трябва също да се консултирате с тези органи преди да пътувате или да се местите в друга държава-членка.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за майчинство и бащинство?

За да получите парични обезщетения за майчинство, е необходимо да уведомите вашия здравноосигурителен фонд въз основа на медицински формуляр, предоставен от вашия лекар, удостоверяващ, че сте бременна.

Вашето право на обезщетения за майчинство и бащинство при преместване в рамките на Европа

Разпоредбите за координация обхващат обезщетения за майчинство и съответните им обезщетения за гледане на малко дете от бащата. Когато трябва да бъдат изпълнени определени условия за получаване на право на обезщетения, компетентната институция (т.е. институцията в държавата, в която сте осигурени) трябва да вземе предвид осигурителните периоди, периодите на пребиваване или на заетост, които сте завършили съгласно законодателството на друга държава от Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария.

Като общо правило, паричните обезщетения (т.е. обезщетенията, предназначени да заменят преустановени доходи) винаги се изплащат според законодателството на държавата, в която сте осигурени, независимо от това къде пребивавате или сте отседнали*. Обезщетенията в натура (т.е. медицински грижи, лекарства и болнично лечение) се предоставят съгласно законодателството на вашата държава по пребиваване, все едно сте осигурени там.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Глава V: Обезщетения за инвалидност

Кога имате право на обезщетения за инвалидност?

Всяко лице, осигурено по схемата за социална сигурност, което е на възраст под 60 години, чиято работоспособност е намалена с 2/3, което е било осигурено за поне 12 месеца и което предостави доказателство за платена заетост, има право на обезщетения за инвалидност.

Какво е покритието?

Ако имате възможност да извършвате доходоносна работа, вашата пенсия ще възлиза на 30 процента от десетте ви най-добри средни годишни доходи, разделени на десет, ако е имало десет (или на по-малко, ако не е имало), предмет на фиксиран максимален размер. Ако не сте в състояние да извършвате доходоносна работа, вашата пенсия ще възлиза на 50 процента от вашата заплата, както е определено по-горе, предмет на фиксиран максимален размер. Ако се нуждаете от помощ от трета страна за извършване на дейности от ежедневието, вашата пенсия ще бъде увеличена.

Здравни грижи

Ако получавате пенсия за инвалидност, вие имате право на възстановяване на разходите за здравеопазване на вас и членовете на вашето семейство в случай на болест или майчинство. Вашите разходи ще се възстановяват на 100 процента от одобрената ставка.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за инвалидност?

Заявленията за пенсия за инвалидност следва да се подават в главния здравноосигурителен фонд за вашия район, или регионалния здравноосигурителен фонд за региона Ил дьо Франс, ако живеете в региона на Париж.

Допълнително покритие

Ако нямате колективно допълнително осигуряване, предоставено чрез вашия работодател/ дружество, можете да изберете допълнително осигуряване във взаимен фонд, институция за социална сигурност или застрахователно дружество, за да допълните размера на пенсията за инвалидност, предоставяна от задължителната схема.

Вашето право на обезщетения за инвалидност при преместване в рамките на Европа

Компетентната институция на държавата, в която заявявате пенсия за инвалидност, ще вземе предвид осигурителните периоди или периодите на пребиваване, завършени съгласно законодателството на всяка друга държава от ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, ако това е необходимо за придобиване на право на обезщетения за инвалидност.

Обезщетения за инвалидност ще се изплащат независимо от това къде пребивавате или къде сте отседнали в Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или

Швейцария.* Необходимите административни проверки и медицински прегледи обикновено ще се извършват от компетентната институция в държавата, в която пребивавате. При някои обстоятелства за такива прегледи е възможно да бъдете задължени да се върнете в държавата, която изплаща вашата пенсия, ако вашето здравословно състояние позволява това.

Всяка държава прилага своите национални критерии при определяне на степента на инвалидност. Поради това е възможно някои държави да считат дадено лице за такова със степен на инвалидност 70%, докато други въобще да не считат същото лице за инвалид съгласно своето законодателство. Това произтича от факта, че националните системи за социална сигурност не са хармонизирани, а единствено координирани от разпоредбите на ЕС.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Глава VI: Пенсии и обезщетения за старост

Кога имате право на обезщетения за старост?

Осигуряването за пенсия за старост се прилага за лица, назначени на работа в частния сектор, които получават основно обезщетение по общата схема или земеделската схема и допълнително обезщетение, изплащано от институциите, образуващи част от AGIRC и ARRCO. Членуването в допълнителната схема е задължително.

Самостоятелно заетите лица също се възползват от задължителните основни и допълнителни схеми. Основните пенсии, изплащани по схемите за занаятчии, търговци на дребно и производители, както и за земеделски стопани, са на едно ниво с тези по общата схема.

За да получите пълна пенсия, трябва да имате пълен минимален период на осигуряване и да отговаряте на условие за възраст: последното постепенно се увеличава от 60 на 62 (през 2018 г.) а ако условието, свързано с периода на осигуряване, не е изпълнено, от 65 на 67 (през 2023 г.)

Правото възниква веднага щом платените вноски са достатъчни за гарантиране на одобрението на поне едно тримесечие осигуряване. Едно тримесечие осигуряване се достига, когато осигуреното лице има възнаграждение, равно на сумата на 200 часа от минималната надница.

В допълнителните пенсионни схеми са приложими същите правила относно пенсионната възраст. Въпреки това няма минимален период на осигуряване.

Какво е покритието?

Пенсията за старост се изчислява въз основа на три фактора: средните годишни доходи (25 години с най-високи доходи), пенсионната ставка (между 27,5 % и 50 %) и историята на вноските в рамките на схемата.

Средните годишни доходи се изчисляват въз основа на 25-те години с най-високи доходи за осигурени лица, родени след 1947 г.

От 60 до 62 годишна възраст, за да получавате вашата пенсия за старост в пълния размер (50 %), трябва да сте натрупали от 160 до 165 тримесечия в една или повече основни пенсионни схеми (160 тримесечия за осигурени лица, родени преди 1949 г.; 165 за осигурените лица, родени през 1954 г.). 50-процентната пенсионна ставка се предоставя автоматично, независимо от периода на осигуряване, когато осигуреното лице достигне 65-67 годишна възраст

Ако продължите да работите след като изпълните условията за възраст и период на осигуряване за пълна пенсия, вашата основна пенсия за старост ще бъде увеличена (с бонус) според броя на допълнителните тримесечия работа.

Размерът на допълнителната пенсия се изчислява въз основа на система от точки. Броят натрупани точки в съответната схема (схеми), се умножава по стойността на точката, определена от AGIRC и ARRCO. Възрастта, при която се изплаща пенсията, следва тази от основната система.

Минимален и максимален размер на пенсията

Всяко осигурено лице, чиято пенсия се изчислява по пълната ставка, получава минимален размер пенсия, наричана *minimum contributif*. При все това, когато пенсията се изчислява по пълната ставка, но въз основа на история на вноските по схемата, които са по-малко от броя на изискваните тримесечия за възрастта на лицето, минималната пенсия се изчислява пропорционално спрямо действителния период, за който лицето е осигурено по общата схема.

Платимата пенсия не може да надвишава максимален размер, установен на половината от най-високата надница или заплата, за която се дължат вноски.

При определени условия се предоставят увеличения на пенсията, ако:

- пенсионерът е имал или е отгледал три или повече деца;
- той или тя е извършвал/а дейност, докато е имал/а увреждане;
- преди определена възраст пенсионерът има нужда от помощ от друго лице за извършване на дейности от ежедневието.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за старост?

Заявленията за пенсии за старост трябва да се изпращат до фонда за пенсионно осигуряване и здраве при работа (CARSAT) за вашия район или на Националния фонд за осигуряване за старост (CNAV), ако живеете в региона на Париж.

За лица, осигурени по схема, различна от общата схема, вж. адресатите, посочени в Приложение I.

Ако живеете във Франция към момента на подаване на вашето заявление за пенсия за старост до основния фонд, вие също трябва да се свържете с последния фонд за допълнително пенсионно осигуряване, в който сте членували.

Пенсията няма да се изплаща преди първия ден на месеца след подаване на заявлението.

Вашето право на обезщетения за старост при преместване в рамките на Европа

Разпоредбите на ЕС за пенсии за старост засягат изключително държавни пенсионни схеми, а не фирмени, професионални или частни такива. Те гарантират, че:

- Във всяка държава на ЕС (включително Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария), в която сте били осигурени, вашето осигурително досие се запазва, докато достигнете пенсионната възраст в тази държава.
- Всяка държава на ЕС (включително Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария), в която сте били осигурени, ще трябва да ви изплаща пенсия за старост, когато достигнете пенсионната възраст. Размерът, който ще получите от всяка от държавите-членки, ще зависи от продължителността на вашето осигурително покритие във всяка държава.
- Вашата пенсия ще се изплаща там, където пребивавате в ЕС (включително Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария).*

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Трябва да подадете своето искане в институцията за пенсионно осигуряване на държавата от ЕС (или Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария), в която живеете, освен ако никога не сте работили там. Ако случаят е такъв, следва да кандидатствате в държавата, където последно сте работили.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава VII: Обезщетения за преживели лица

Кога имате право на обезщетения за преживяло лице?

В рамките на общата схема и свързаните схеми, пенсия за преживяло лице се изплаща на преживелия съпруг/съпруга на възраст 55 или повече години (реалната пенсия за преживяло лице, *pension de réversion*) или под 55 години (пенсията за инвалидност на вдовец/ вдовица, *pension de veuf ou de veuve invalide*). При някои специални схеми и допълнителни схеми, сираците могат, предмет на някои условия, да заявят обезщетение за сираци.

Пенсия за преживяло лице въз основа на проверка на доходите се предоставя на преживелия съпруг/съпруга или разведен бивш съпруг/съпруга на възраст 55 или повече години (51, ако осигуреното лице е починало преди 1/1/2009 г.).

В рамките на допълнителните схеми ARRCO (за служители) и AGIRC (за ръководен персонал), обезщетенията за преживели лица се изплащат на вдовци/вдовици, които нямат повторен брак и са на възраст поне 55 (ARRCO) или 60 (AGIRC) години. Изискването за възраст отпада, ако вдовецът/вдовицата е инвалид или има две деца, които издържа.

Помощ при смърт

Осигуряването при смърт гарантира изплащането на еднократна парична сума при определени условия на лица, които са били напълно и трайно зависими от осигуреното лице към момента на смъртта. Ако в рамките на един месец не е заявен приоритет, помощта при смърт се изплаща на преживелия съпруг/съпруга или партньора съгласно пакт за гражданска солидарност, или, когато това не е възможно, на наследниците по низходяща или възходяща линия, или на всяко лице, зависимо от осигуреното лице (партньор, съжителстващо лице и т.н.).

Какво е покритието?

Размерът на основната пенсия се равнява на 54 процента от пенсията за старост на починалия съпруг/съпруга. Тя е основана на проверка на доходите и може, предмет на определени ограничения, да се изплаща в допълнение към лични обезщетения за старост или инвалидност. Ако вдовецът/вдовицата е разведен(а), пенсията се разделя пропорционално на годините брак.

Пенсията за инвалидност за вдовец/ вдовица се предоставя на преживял съпруг/ съпруга под 55 годишна възраст, който/ която страда от инвалидност, която намалява неговата/ нейната способност за печалба на приходи с 66,66 %. Починалото осигурено лице следва да е получавало или да е имало право на пенсия за старост или инвалидност в момента на своята смърт.

Добавка, съответстваща на еднократна парична сума на дете, се добавя към пенсията на вдовца или вдовицата, когато преживелият съпруг/съпруга има поне едно дете на издръжка на възраст под 16 години. 10-процентно увеличение на пенсията се изплаща, когато бенефициентът е имал или е отгледал поне три деца за период от девет години преди техния 16-и рожден ден.

Помощта за вдовца/вдовицата гарантира, предмет на някои условия, че преживелият съпруг/съпруга на починалото осигурено лице получава временна помощ, която позволява интегриране или реинтегриране към активен трудов живот. Тя

се изплаща за максимум две години на всички лица на възраст под 55 години с ограничени лични средства.

Съгласно допълнителните схеми ARRCO и AGIRC пенсията за преживели лица възлиза на 60 % от пенсията за починал съпруг/ съпруга. В случай на развод пенсията се разделя между преживелите съпрузи, които не са сключили брак повторно, пропорционално на годините брак.

Помощ при смърт

Помощта при смърт възлиза на 90 пъти основната дневна надница или заплата на осигуреното лице, определена по същия начин, както при обезщетението за здравно осигуряване. Тя не може да е по-малко от 1 процент от годишния таван за социално осигуряване и не може да надвишава една четвърт от този таван. Допълнителна информация може да бъде получена от вашия здравноосигурителен фонд.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за преживели лица?

Заявленията за пенсии за преживели лица трябва да се изпращат до фонда за пенсионно осигуряване и здраве при работа (CARSAT) за вашия район или до Националния осигурителен фонд за старост (CNAV), ако живеете в региона на Париж.

Заявленията за пенсия за инвалидност за вдовец/вдовица следва да се подават в главния здравно-осигурителен фонд за вашия район, или регионалния здравно-осигурителен фонд за региона Ил дьо Франс, ако живеете в региона на Париж.

За лица, осигурени по схема, различна от общата схема, вж. адресатите, посочени в [Приложение I](#).

Ако живеете във Франция към момента на подаване на вашето заявление за пенсия за старост до основния фонд, вие също трябва да се свържете с последния фонд за допълнително пенсионно осигуряване, в който сте членували.

Пенсията няма да се изплаща преди първия ден на месеца след подаване на заявлението.

Помощ при смърт

Заявлението за помощ при смърт трябва да бъде подадено във фонда, в който е членувал починалият работник.

Вашето право на обезщетения за преживели лица при преместване в рамките на Европа

Като цяло, правилата, които се прилагат за пенсии за преживели съпрузи/съпрузи или сираци и помощи при смърт, са същите като тези, прилагани се за пенсии за инвалидност и старост (вж. глави V и VI). А именно, пенсии за преживели лица и помощи при смърт следва да се изплащат без никакво намаление, промяна или преустановяване независимо от това къде в Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария пребивава преживелият съпруг или съпруга*.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава VIII: Обезщетения при трудови злополуки и професионални болести

Кога имате право на обезщетения?

Лицата на трудов договор (селскостопански работници и работници извън селското стопанство) и земеделските стопани са покрити от задължително осигуряване за трудови злополуки.

Осигуряването за трудова злополука и професионални болести покрива трудови злополуки, произтичащи или причинени от вашата работа, злополуки, които настъпват по пътя до и от работното място, и болести, прихванати на работното място, които са включени в официалните списъци с професионални болести или са пряко причинени от обичайна работа, според доклад на комисията по признаване на професионални болести.

Какво е покритието?

При настъпване на трудова злополука или професионална болест имате право на здравни грижи и дневни помощи, както и, когато е приложимо, на пенсия за трайно увреждане. В случай на смърт, лицата на ваша издръжка също могат да получават пенсии.

Дневна помощ

Ако сте назначени на трудов договор, вие имате право на дневна помощ от първия ден, в който станете неработоспособни. Дневната помощ се равнява на 60 процента от brutните дневни доходи за първите 28 дни и на 80 процента след това, до ограничение от 0,834 процента от годишния социалноосигурителен таван. Дневната помощ за земеделски стопани е фиксирана и се изплаща от осмия ден след преустановяване на работа.

Пенсия за трайно увреждане

Ако в резултат от злополука или болест останете трайно частично (поне 10 процента за лица на трудов договор или 30 процента за земеделски стопани) или напълно неработоспособни, вие имате право на пенсия. Размерът на пенсията зависи от вашите доходи през 12-те месеца преди претърпяване на увреждането и от степента на вашето трайно увреждане.

Пенсии в случай на смърт

Схемата за лица на трудов договор изплаща пенсии на съпруга/съпругата, партньора или лицето, свързано със жертвата чрез договор за съжителство (PACS), деца под 20-годишна възраст и, при някои обстоятелства, на родителите на починалото осигурено лице. Те са равни на част от годишните доходи на починалото осигурено лице. Тази част възлиза на 40 процента за съпруга/съпругата (60 процента в някои случаи), 25 процента за всяко от първите две деца и 20 процента за всяко следващо дете.

Общата стойност на пенсиите, предоставяни на преживелите лица на жертва на трудова злополука, не може да надвишава 85 процента от годишните доходи на починалото лице.

Здравни грижи

С предоставяне на формуляра за злополука вие получавате право, безплатно и без предварително плащане, на здравни грижи, лекарства, болнично лечение, оборудване и протези (с изключение на случаите, когато въпросната сума надвишава одобрената ставка).

При някои обстоятелства имате право на професионална преквалификация или функционална рехабилитация.

Лицата, получаващи пенсия за трудова злополука, съответстваща на степен на трайна неработоспособност от поне 66,66 процента, имат право, без прилагане на *ticket modérateur*, на обезщетения в натура за болест и майчинство. Лицата, получаващи пенсии за преживели лица, също получават обезщетения в натура за болест и майчинство.

Как се осъществява достъпът до обезщетения при трудови злополуки и професионални болести?

Трябва да уведомите своя работодател възможно най-бързо след настъпване на злополука и да му предоставите имената и адресите на свидетелите на злополуката. Работодателят ще уведоми вашия фонд и ще ви издаде формуляр за злополука, който ви дава достъп до обезщетения в натура (грижи) без необходимост от предварително плащане на разходи.

В случай на повторна злополука, формулярът за злополука ще бъде издаден от здравно-осигурителния фонд, вместо от вашия работодател.

Ако прихванете професионална болест, трябва да уведомите своя фонд в рамките на 15 дни след като станете неработоспособни. Вашето уведомление трябва да бъде изпратено до фонда, придружено от два екземпляра на медицинското удостоверение, издадено от вашия лекар. След медицински преглед, фондът ще ви информира за своето решение.

В случай на смърт на жертвата, заявлението за обезщетения на преживялото лице трябва да се подаде до главния здравноосигурителен фонд (*caisse primaire d'assurance maladie (CPAM)*) за лица на трудов договор, осигурени по общата схема, и до Селскостопанския социалноосигурителен взаимен фонд (*caisse de mutualité sociale agricole*) за селскостопански работници и земеделски стопани.

Вашето право на обезщетения за трудови злополуки и професионални болести при преместване в рамките на Европа

Разпоредбите на ЕС за обезщетения във връзка с трудови злополуки или професионални болести са много подобни на разпоредбите за обезщетения за болест (вж. раздели II и III). В рамките на Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, ако пребивавате или сте отседнали в държава, различна от тази, в която сте осигурени за трудови злополуки и професионални болести, вие обикновено имате право да получавате здравни грижи там във връзка с трудова злополука или професионална болест; паричните обезщетения обикновено се изплащат от институцията, която ви осигурява, дори ако пребивавате или сте отседнали в друга държава.*

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Когато трябва да бъдат изпълнени определени условия за получаване на право на обезщетения във връзка с трудова злополука или професионална болест, институцията, в която сте осигурени, трябва да вземе предвид осигурителните периоди, периодите на пребиваване или на заетост, които сте завършили съгласно законодателството на други държави от Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария. По този начин се гарантира, че хората няма да загубят своето осигурително покритие, когато сменят работодателя и се преместят в друга държава.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава IX: Семейни обезщетения

Кога имате право на семейни обезщетения?

Имате право на семейни обезщетения във Франция, ако вие и вашето семейство живеете във Франция и в момента се грижите постоянно за поне едно дете. Някои обезщетения са предмет на проверка на доходите.

Самата семейна помощ (обезщетение за деца) се изплаща, ако се грижите за повече от едно дете; при все това, някои обезщетения като обезщетението за новородено дете, помощта за жилищно настаняване, помощта за нова учебна година, специалната помощ за образование и помощта за издръжка, могат също да се изплащат за единствено дете.

Бенефициери

За изплащане на помощта за жилищно настаняване и на семейната добавка, възрастово ограничение за деца е установено на 21 години, вместо 20 за другите обезщетения. Накрая, с цел компенсиране на финансовата загуба, претърпяна от семейство с три или повече деца, когато най-голямото от тях навърши 20 години, за една година се изплаща помощ с фиксиран размер. При все това, за първото дете не се изплаща семейна помощ.

Какво е покритието?

Следните видове семейни обезщетения са уредени във френското законодателство.

- Обезщетение за новородено дете, което включва:
 - еднократна помощ при раждане или осиновяване,
 - основна помощ,
 - допълнение за избор на образование на детето,
 - допълнение за избор на грижи за детето;
- самата семейна помощ (обезщетение за деца);
- семейна добавка;
- помощ за жилищно настаняване;
- специална помощ за образование;
- помощ за издръжка;
- помощ за нова учебна година;
- дневна помощ за родителско присъствие.

Могат да се предоставят увеличения на семейната помощ въз основа на възрастта на детето.

Повече подробности относно другите семейни помощи можете да намерите в [таблиците на MISSOC](#).

Как се осъществява достъпът до семейни обезщетения?

Трябва да изпратите своето заявление до фонда за семейни помощи в района, в който живее вашето семейство.

За списък с необходимите документи за всяко от гореспоменатите обезщетения, вижте наръчника за семейни помощи, публикуван от фонда за семейни помощи, или се свържете със селскостопанския социален взаимен фонд за вашия район или се консултирайте с интернет страницата на фонда за семейни помощи.

Вашето право на семейни обезщетения при преместване в рамките на Европа

Характеристиките и размерите на семейните обезщетения се различават значително между отделните държави.* Поради това за вас е важно да знаете коя държава е отговорна за предоставянето на тези обезщетения и какви са условията за получаването им. Можете да намерите общите принципи за определяне на компетентното законодателство на адрес <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=bg>.

Държавата, която е отговорна за изплащане на семейни обезщетения, трябва да вземе предвид осигурителните периоди, завършени съгласно законодателството на всяка друга държава от Европейския съюз, включително Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, ако това е необходимо за удовлетворяване на условията за предоставяне на право на обезщетение.

Ако дадено семейство има право на обезщетения съгласно законодателството на повече от една държава, то по принцип ще получи най-високия размер на обезщетенията, предвиден съгласно законодателството на една от тези държави. С други думи, семейството се разглежда все едно всички засегнати лица пребивават или са осигурени в държавата с най-благоприятното законодателство.

Семейни обезщетения не могат да се изплащат два пъти за един и същ период и за един и същ член на семейството. Има правила за предимство, които уреждат преустановяването на обезщетения от една държава до размера на тези, изплащани от държавата, която е основно компетентна за плащането.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Глава X: Безработица

Кога имате право на обезщетения за безработица?

Единствено лицата на трудов договор могат да заявят обезщетения за безработица.

За да получите право на обезщетения за безработица, трябва да изпълнявате следните условия:

- да сте безработни не по ваша вина;
- да сте регистрирани като търсещи работа и да се съгласите с персонализиран план за действие за връщане на работа;
- да търсите работа действително и непрекъснато;
- да сте физически работоспособни;
- да не отговаряте на условията за получаване на пълна пенсия;
- да предоставите доказателство, че сте били осигурени по схемата за осигуряване за безработица за поне четири от последните 28 месеца (36 месеца, ако сте на възраст над 50 години).

Какво е покритието?

Дневната помощ е съставена от фиксирана част и от променлива част, която се равнява на 40,4 процента от референтната надница; тя не може да е по-ниска от 57,4 процента от референтната надница, нито да надвишава 75 процента.

Периодът на плащане за обезщетението за безработица (между четири и 24 месеца – или 36 месеца, ако бенефициентът е на възраст 50 или повече години) зависи от предварителния осигурителен период и от възрастта на лицето, търсещо работа.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за безработица?

Ако работите във Франция и загубите своята работа, вие трябва незабавно да се регистрирате в Службата по заетостта (*Pôle emploi*) за вашия район като лице, търсещо работа, за да получите евентуални обезщетения за безработица, на които може да имате право, както и да запазите своето право на обезщетения за социална сигурност.

Можете да подадете своето заявление за пререгистриране по телефона или онлайн през [интернет страницата](#) на Службата по заетостта; ще ви бъде насрочена среща и ще получите списък с документи, които да представите.

Вашето право на обезщетения за безработица при преместване в рамките на Европа

Обикновено държавата-членка, в която сте наети на работа, е отговорна за предоставянето на обезщетения за безработица. Прилагат се специални разпоредби за погранични работници и други презгранични работници, които са пребивавали в държава-членка, различна от тази, в която работят.

Осигурителните периоди или периодите на заетост, завършени в други държави на Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, могат да се използват за изпълняване на условията за вноски.

Ако желаете да търсите работа в друга държава от Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия или Швейцария, можете при определени условия да пренесете тези обезщетения за ограничен период от време.*

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Глава XI: Минимални средства

Кога имате право на обезщетения във връзка с минимални средства?

Френското законодателство предвижда няколко обезщетения за минимални средства за лица с постоянно и действително пребиваване във Франция, чиито средства не надвишават определен максимален размер.

Доход на активната солидарност

Доходът на активната солидарност (*revenu de solidarité active, RSA*) е предназначен да допълва доходите от работа за лицата с недостатъчни доходи от професионална дейност, за да гарантира минимални доходи за лица без средства и да насърчава професионална дейност, докато същевременно се бори срещу изключването.

Доходът се изплаща на лица над 25-годишна възраст (под 25, ако те трябва да издържат поне едно дете, дори ако още не е родено, или ако могат да докажат минимален период на дейност), които не са достигнали пенсионна възраст.

Бенефициерите на RSA са задължени да търсят работа, да предприемат необходимите стъпки за генериране на своя собствена дейност или да следват предвидените дейности за интегриране.

Помощ за пълнолетни лица с увреждания

Помощта за пълнолетни лица с увреждания (*allocation pour adulte handicapé, AAH*) гарантира минимални средства за лица с увреждания на възраст над 20 и под 60 години.

Обезщетение за солидарност с възрастните хора и допълнително обезщетение за инвалидност

Обезщетението за солидарност с възрастните хора (*allocation de solidarité aux personnes âgées, ASPA*) и допълнителното обезщетение за инвалидност (*allocation supplémentaire d'invalidité, ASI*) допълват обезщетенията за социална сигурност за възрастни лица или лица с увреждания без (достатъчен) осигурителен стаж. Обезщетението ASPA е достъпно за лица, които са достигнали възраст, при която могат да се пенсионират, а ASI – за инвалиди, които не отговарят на условията за кандидатстване за пенсия за старост.

Обезщетение за специфична солидарност

Обезщетението за специфична солидарност (*allocation de solidarité spécifique, ASS*) гарантира минимални доходи за лица, които са работоспособни, но не отговарят на условията за получаване на пълна пенсия (вж. Глава VI).

Бенефициерите трябва да предприемат положителни действия за възобновяване на трудовата дейност.

Временно обезщетение за период на изчакване

Накрая, временното обезщетение за период на изчакване (*allocation temporaire d'attente, ATA*) предоставя временни доходи за някои търсещи работа лица (лица, които очакват да бъдат реинтегрирани, търсещи убежище лица, някои чужденци), които нямат право на обезщетения за осигуряване за безработица.

Бенефициерите трябва да предприемат положителни действия за възобновяване на трудовата дейност.

Какво е покритието?

Размерът на обезщетенията може да се различава в зависимост от състава и разполагаемите средства на домакинството на заявителя.

Доход на активната солидарност

Доходът на активната солидарност се предоставя за 3-месечни периоди, които могат да бъдат подновявани. Неговият размер зависи от семейните обстоятелства.

Други обезщетения

Размерите на другите налични обезщетения са както следва:

- Помощ за пълнолетни лица с увреждания (*allocation pour adulte handicapé, AAH*) независимо от състава на домакинството. Могат да се предоставят няколко добавки. ААН се изплаща за минимум една година, до максимум 10 години;
- Обезщетението за солидарност с възрастните хора (*allocation de solidarité aux personnes âgées, ASPA*) се предоставя при условие, че условията за получаване на правото са изпълнени;
- Допълнителното обезщетение за инвалидност (*allocation supplémentaire d'invalidité, ASI*) се предоставя при условие, че условията за получаване на правото са изпълнени;
- Обезщетението за специфична солидарност (*allocation de solidarité spécifique, ASS*) се изплаща за възобновяеми периоди от по шест месеца;
- Временното обезщетение за период на изчакване (*allocation temporaire d'attente, ATA*) или се възобновява всеки месец, или се изплаща за максимален период от 12 месеца, според положението на бенефициера.

Как се осъществява достъпът до обезщетения за минимални средства?

За дохода на активната солидарност (*revenu de solidarité active, RSA*), заявлението се разглежда от органа, назначен от Общите съвети (*conseils généraux*, т.е. асамблеите на френските департаменти).

Правото на помощта за пълнолетни лица с увреждания (*allocation pour adulte handicapé, AAH*) се разглежда от Комисията за права и независим живот на лицата с увреждания (*commission des droits et de l'autonomie des personnes handicapées*).

Заявленията за обезщетение за специфична солидарност (*allocation de solidarité spécifique, ASS*) и временно обезщетение за период на изчакване (*allocation temporaire d'attente, ATA*) се разглеждат от органа, отговорен за изплащане на обезщетенията за безработица (*Pôle emploi*).

Заявленията за обезщетение за солидарност с възрастните хора (*allocation de solidarité aux personnes âgées, ASPA*) и допълнително обезщетение за инвалидност (*allocation supplémentaire d'invalidité, ASI*) се разглеждат от институциите (фондовете), отговорни за изплащане на обезщетенията за старост или инвалидност.

Вашето право на обезщетения за минимални средства при преместване в рамките на Европа

Като общо правило, паричните обезщетения за болест (т.е. обезщетенията, предназначени по принцип да заменят доходи, които са преустановени поради болест) винаги се изплащат според законодателството на държавата, в която сте осигурени, независимо от това къде пребивавате или сте отседнали. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Правилата на ЕС за координация се прилагат единствено за социална сигурност, не за социални помощи.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Глава XII: Дългосрочни грижи

Кога имате право на дългосрочни грижи?

Френската система за социална сигурност не е основана на хомогенен подход около загубата на независимост и способност за извършване на дейности от ежедневието. Вместо това, обезщетенията за дългосрочни грижи са уредени в рамките на различни законодателни актове.

Добавка за помощ от трета страна

Това законодателство урежда добавка за помощ от трета страна (*majoration pour aide d'une tierce personne*) в случай на:

- пенсия за инвалидност (*pension d'invalidité*);
- пенсия за старост (*pension de vieillesse*) (предмет на някои условия) или
- пенсия за трудова злополука (*rente d'accident de travail*).

Бенефициерите следва да не са достигнали възраст, при която могат да получават пълна пенсия, независимо от продължителността на осигуряването към момента на разглеждане на правото и да се нуждаят от помощта на друг човек при извършване на повечето основни дейности от ежедневието.

Специална добавка за образование за дете с увреждане

Специалната добавка за образование за дете с увреждане (*complément d'allocation d'éducation de l'enfant handicapé*) се предоставя на деца на възраст под 20 години, които пребивават във Франция и които са с поне 80% увреждания или, в специфични случаи, с увреждания между 50 и 80 процента.

Помощ за компенсиране на увреждания и помощ за загуба на независимост

Две други помощи за дългосрочни грижи следва да бъдат споменати.

Първата е помощта за компенсиране на увреждания (*prestation de compensation du handicap*) за лица с увреждания, които са на възраст под 60 години, които пребивават във Франция и чието увреждане отговаря на определени критерии.

Втората е помощта за загуба на независимост (*allocation personnalisée d'autonomie*) за възрастни лица, които са на възраст над 60 години, пребивават във Франция и страдат от загуба на независимост. Обезщетението не подлежи на проверка на доходите, макар че неговият размер се различава в зависимост от равнището на средствата/доходите.

Какво е покритието?

Обезщетения в натура

Помощта за компенсиране на увреждания (*prestation de compensation du handicap*) и помощта за загуба на независимост (*allocation personnalisée d'autonomie*) могат да се използват за покриване на разходите за грижи по домовете, грижи с частично или пълно настаняване.

По отношение на грижите по домовете, разглежда се нуждата от помощ за престой вкъщи. Размерът на обезщетението зависи от използвания план за помощ, вземайки

предвид нивото на участие на бенефициера, и се изчислява според неговите разполагаеми средства.

При грижите с частично настаняване е възможно получаването на дневни грижи в специализиран център. Броят на предоставяните часове зависи от оценка на нуждата от помощ.

По отношение на грижите с настаняване (т.е.: настаняване в социална или медико-социална институция; болнично лечение в здравна институция или в институция за настаняване на възрастни зависими лица (*Établissement pour hébergement pour personnes âgées dépendantes, EHPAD*)), размерът на обезщетението се равнява на размера на разходите, съответстващи на степента на загуба на независимост според тарифите на институцията, минус участието на самия бенефициер.

Парични обезщетения

Добавката за помощ от трета страна (*majoration pour aide d'une tierce personne*) се равнява на 40 % увеличение на пенсията, което не може да бъде по-ниско от минималния размер, определен с наредба.

Специалната добавка за образование за дете с увреждане (*complément d'allocation d'éducation de l'enfant handicapé*) включва шест категории добавки. Има специфично увеличение за дете на издръжка на самотен родител, който получава помощта и добавка за дете с увреждания от поне втора категория.

Други обезщетения

Други обезщетения включват технически еднократни помощи за закупуването или наемането на специфично оборудване, приспособяване на често използвано оборудване, жилищна помощ (приспособяване), помощ, свързана с транспорт, специфична или изключителна помощ и животни-придружители.

Как се осъществява достъпът до дългосрочни грижи?

При добавката за помощ от трета страна (*majoration pour aide d'une tierce personne*), медицинската служба на съответния фонд ще разгледа вашето заявление.

Мултидисциплинарен екип ще оцени нуждата от специалната добавка за образование за дете с увреждане (*complément d'allocation d'éducation de l'enfant handicapé*) и помощта за компенсирание на увреждания (*prestation de compensation du handicap*).

При помощта за загуба на независимост (*allocation personnalisée d'autonomie*), медико-социален екип ще извърши оценката.

Вашето право на дългосрочни грижи при преместване в рамките на Европа

Обезщетенията за дългосрочни грижи също попадат в обхвата на правилата на ЕС за координация на социалната сигурност, по същия начин като обезщетенията за болест. Паричните обезщетения за дългосрочни грижи се изплащат според законодателството на държавата, в която сте осигурени, независимо от това в коя държава пребивавате или сте отседнали.*

* Някои специални парични обезщетения, независещи от вноски, се предоставят изключително в страната на пребиваване и следователно не са „преносими“. Тези обезщетения са изброени в Приложение II в края на настоящия наръчник.

Обезщетенията за дългосрочни грижи в натура се предоставят съгласно законодателството на държавата, в която пребивавате или сте отседнали, все едно сте осигурени в тази държава.

Допълнителна информация за координацията на социалноосигурителните права при преместване или пътуване може да бъде намерена на адрес <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Приложение I: Полезни адреси и интернет страници

За въпроси относно социалната сигурност, касаещи повече от една държава на ЕС, можете да търсите връзка с институция в Европа в Директорията на институциите, поддържана от Европейската комисия и достъпна на адрес: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>

Министерства

Министерство на труда, работата и здравето
<http://www.travail-emploi-sante.gouv.fr/>

Министерство на солидарността и социалното приобщаване
<http://www.solidarite.gouv.fr/>

Министерство на бюджета, публичните финанси и държавната реформа
<http://www.budget.gouv.fr/>

Министерство на земеделието, храните, риболова, селските райони и планирането на земеползването:
<http://agriculture.gouv.fr/>

Правни текстове

<http://www.legifrance.gouv.fr>

Обща информация

<http://www.service-public.fr/>

Портал за социална сигурност

<http://www.securite-sociale.fr/>

Орган за връзка

Европейски и международен център за връзка за социална сигурност (CLEISS)
11 rue de la Tour des Dames
F-75436 Paris Cedex 09
<http://www.cleiss.fr/>

Събиране на социалноосигурителни вноски и премии

ACOSS
36, rue de Valmy
93108 Montreuil Cedex
<http://www.urssaf.fr/>

Болест, майчинство, бащинство, инвалидност, смърт и трудови злополуки за служители

Caisse nationale d'assurance maladie maternité des travailleurs salariés
26-50, avenue du Professeur-André-Lemierre
F-75694 Paris Cedex 20
<http://www.ameli.fr/>

Обща информация относно пенсиониране

Conseil d'orientation des retraites

<http://www.cor-retraites.fr/>
Информация
<http://www.info-retraite.fr/>

Пенсиониране за служители

- **Основна пенсия**
Caisse nationale d'assurance vieillesse
110 avenue de Flandre
F-75951 Paris Cedex 19
<http://www.cnav.fr/>
- **Задължителни допълнителни пенсии**
AGIRC ARRCO
16-18, rue Jules-César
F-75592 Paris 12
<http://www.agirc-arrco.fr/>

Безработица

Unedic
82, rue de Reuilly
F-75012 Paris
<http://www.unedic.org/>

Rôle emploi (Служба по заетостта)

Le Cinétic
1, avenue du Docteur Gley
<http://www.pole-emploi.fr>

Семейни обезщетения

Caisse nationale des allocations familiales
32, avenue de Sibelle
F-75685 Paris Cedex 14
<http://www.caf.fr/>

Социалната схема за самостоятелно заети работници

RSI
264, avenue du Président Wilson
93457 La plaine Saint Denis cedex
<http://www.le-rsi.fr/>

Свободни професии

CNAVPL
102, rue de Miromesnil
F-75008 Paris
<http://www.cnavpl.fr/>

Земеделска схема (на трудов договор и самостоятелно заети) за всички рискове, включително събиране

CCMSA
Les Mercuriales
40, rue Jean Jaurès
F-93547 Bagnolet Cedex
<http://www.msa.fr/>

Информация за специални схеми

<http://www.regimesspeciaux.org/>

Приложение II: Специални парични обезщетения, независещи от вноски

Някои обезщетения за социална сигурност, наричани специални парични обезщетения, независещи от вноски¹, се предоставят изключително в държавата, в която пребивава съответното лице. Поради това не е възможно тези парични обезщетения да се „пренасят“ при преместване в друга държава в Европа, дори ако все още сте осигурени във Франция.

Специалните обезщетения без плащане на вноски за Франция са:

- Допълнителни обезщетения от:
 - Специалния фонд за инвалидност; и
 - Фонда за солидарност с възрастните хора по отношение на придобитите права
(Закон от 30 юни 1956 г., включен в книга VIII от Кодекса за социална сигурност).
- Обезщетение за пълнолетни лица с увреждания (Закон от 30 юни 1975 г., включен в книга VIII от Кодекса за социална сигурност);
- Специални обезщетения (Закон от 10 юли 1952 г., включен в книга VIII от Кодекса за социална сигурност) по отношение на придобити права;
- Обезщетение за солидарност с възрастните хора (Наредба от 24 юни 2004 г., включена в книга VIII от Кодекса за социална сигурност), считано от 1 януари 2006 г.

¹ В Приложение X към Регламент (ЕО) № 883/2004, както е изменен с Регламент (ЕО) № 988/2009